

ความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผัก
ในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
Knowledge and Practice in Accordance with Good Agricultural
Practice (Gap) of Farmers Producing Vegetables
in Maerim District, Chiangmai Province

ศุทธิดา มิ่งสกุล

ACADEMIC JOURNAL

UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY
<http://research.uru.ac.th>

ความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผัก
ในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

Knowledge and Practice in Accordance with Good Agricultural
Practice (Gap) of Farmers Producing Vegetables
in Maerim District, Chiangmai Province

ศุทธิดา มิ่งสกุล*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 1) เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกผักตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม 2) เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกผัก 3) เพื่อเปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมจำแนกตามประเภทของเกษตรกรผู้ปลูกผัก 4) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคตลอดจนข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกผักตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ด้วยสถิติพรรณนา การวิเคราะห์การถดถอย และการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษาพบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 48 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาภาคบังคับ มีสถานภาพสมรส มีรายได้จากการปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสมเฉลี่ยปีละ 37,751 บาท มีรายได้จากภายนอกภาคการเกษตรเฉลี่ยปีละ 24,865 บาท มีรายได้รวมเฉลี่ยปีละ 62,666 บาท มีพื้นที่ในการปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสมเฉลี่ย 2.45 ไร่ เป็นที่ดินของตนเองเฉลี่ย 1.86 ไร่ เป็นที่ดินเช่า 0.60 ไร่ มีแรงงานรวมเฉลี่ย 4.29 คน เป็นแรงงานในครัวเรือน 1.84 คน แรงงานจ้าง 2.45 คน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสมเฉลี่ยปีละ 3.5 ปี ได้รับการฝึกอบรมเฉลี่ยปีละ 1.47 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกผักตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม มีการติดต่อเจ้าหน้าที่เฉลี่ยปีละ 1.87 ครั้ง เรื่องที่ติดต่อมากที่สุดคือการบันทึกและการตามสอบเฉลี่ย 90.5 ครั้งต่อปี และมีการรับรู้ข่าวสารผ่านทางวิทยุมากที่สุดเฉลี่ย 67.2 ครั้งต่อปี

* หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาทรัพยากรชนบท มหาวิทยาลัยแม่โจ้

2) เกษตรกรผู้ปลูกผักตามแนวการปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสมมีความรู้รวมทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูก สุขลักษณะส่วนบุคคล การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ อยู่ในระดับปานกลาง มีการปฏิบัติทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูก สุขลักษณะส่วนบุคคล การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ ในระดับมาก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้คือ การศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสม การได้รับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการรับข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติคือ การศึกษา การได้รับการฝึกอบรม และการรับข้อมูลข่าวสาร 3) จากการเปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรทั้ง 3 ประเภทพบว่ามีความแตกต่างกันอยู่สองกลุ่ม โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 คือประเภทตนเองมีความรู้และการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือประเภทบริษัท และประเภทโครงการหลวง ตามลำดับ 4) ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่ปฏิบัติตามแนวการปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสมได้แก่ปัญหาราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน เกษตรกรต้องการให้มีการประกันราคาผลผลิต

คำสำคัญ : ความรู้และการปฏิบัติ, เกษตรดีที่เหมาะสม

Abstract

The objectives of this study were to;1) explore socio-economic attributes of farmers growing vegetables in accordance with good and appropriate farming in Mae Rim district, Chiangmai province ; 2) explore knowledge and practice in accordance with good and appropriated farming of the farmers ; 3) compare knowledge and practice of the farmers ; and 4) explore problems encountered and suggestions of the farmers. A set of questionnaires was used for data collection administered with 201 farmers growing vegetables in Mae Rim district, Chiangmai province. Obtained data were analyzed by using the Statistical Package. Also, descriptive statistics, regression analysis, and one-way ANOVA analysis were used for the statistical treatment.

Results of the study showed the following: 1) Most of the respondents were male, 48 years old on average, compulsory education, and married. They had an average annual income earned from good and appropriate farming for 37,751 bath and from non-agricultural sector for 24,865 bath or 62,662 bath altogether. The respondents had 2.45 rai of good and appropriate farming area (1.86 rai of land holding and 0.60 rai of leased land) They had 4.29 workforce or 1.84 and 2.45 or the household and hired workforce, respectively on average. They had experience on good and appropriate farming practice for 3.5 years on average and used to attend training for 1.47 times on average. Most of the respondents were members of the cooperative for vegetable growers. They contacted concerned personnel on good and appropriate farming practice for 1.87 times on average and they contacted about recording/monitoring most. The respondents perceived news or information about good and appropriate farming practice through radio most (67.2%). 2) It was found that the respondents had a moderate level of knowledge and practice in accordance with the good appropriate farming (is out of 24 items). However, they had a high level based on 40 items of question ($\bar{X} = 3.68$). 3) Based on the comparison of knowledge and practice. It was found that there was a difference between the Royal Project and the company/farming owner whereas between the company and farming owner had no difference. 4) For problems encountered, output price uncertainty. Farmers want the guaranteed yield.

Keywords : Knowledge and Practice, Good Agricultural Practice (GAP)

บทนำ

ผักและผลไม้สดของไทย ถือเป็นหนึ่งในประเภทสินค้าสำคัญที่ไทยส่งออกไปยุโรปเมื่อปี 2553 โดยการส่งออกผักผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง มีมูลค่ารวมถึง 1,763.3 ล้านบาท และเช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์อาหาร การส่งออกผักผลไม้ไป EU ก็จะต้องได้มาตรฐานและมีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพที่เข้มงวด แบ่งออกเป็น 2 ด้านหลักๆ ได้แก่ ด้านสุขอนามัย และการตรวจสอบเชื้อจุลินทรีย์ว่าจะต้องไม่มีเชื้อโรคปลอมปน (เพ็ญแข อินทสุวรรณ. 2554) ตามที่รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ครัวไทยครัวโลก ให้สินค้าเกษตรและอาหารต้องมีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านพืชให้เทียบเท่ามาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับ

และสนับสนุนการผลิตของเกษตรกรเข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐาน (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2556) ซึ่งเกษตรกรที่เหมาะสม GAP ย่อมาจากคำว่า “Good Agricultural Practice” เป็นระบบที่สร้างผลผลิตตรงตามมาตรฐานคุณภาพ หรือได้คุณภาพตามที่ตลาดต้องการ โดยปฏิบัติตามคำแนะนำที่ถูกต้อง ตั้งแต่การเพาะปลูก จนถึงการเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ และการขนส่งเพื่อจำหน่ายซึ่งจะทำให้ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการตกค้างของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชตลอดจนเชื้อโรคต่างๆ จึงปลอดภัยในการปฏิบัติงาน และได้ผลผลิตที่ปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค ทั้งสามารถตรวจสอบและสอบทวนได้ (กรมวิชาการเกษตร. 2545) อีกทั้งกระแสความรักสุขภาพ ทำให้ผู้บริโภคคิดถึงเรื่องความปลอดภัยของอาหาร ที่ไม่มีการปนเปื้อนสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ดังนั้นสินค้าที่มีคุณภาพ และปลอดภัยจึงเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น (GAP พืชอาหาร. 2556) จากการศึกษางานวิจัยร่วมของนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยโฮเฮนไฮม์ เยอรมัน ได้เปิดเผยผลการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารเคมีของฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agriculture Practice ;GAP) โดยกรมวิชาการ เปรียบเทียบกับเกษตรกรทั่วไปในเขตลุ่มแม่น้ำแม่สา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีการใช้สารเคมีการเกษตรไม่แตกต่างกันจากฟาร์มเกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน (สหกรณ์กรีนเนท จำกัด. 2555) ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาทราบถึงความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกร ว่า เป็นเพราะเหตุใดจึงทำให้มีการใช้สารเคมีการเกษตรไม่แตกต่างกันจากฟาร์มเกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกผักตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมจำแนกตามประเภทของเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคตลอดจนข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกผักตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีเกษตรกรผู้ปลูกผักตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม ที่ผ่านการรับรองจากหน่วยงานสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ถึงความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษา 8 ด้าน ซึ่งได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูก สุขลักษณะส่วนบุคคล การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ

3. ขอบเขตด้านประชากร ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม ในอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้รับใบรับรองจากหน่วยงานสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 และมีพื้นที่ปลูกผักตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ใน 4 ตำบล คือ ชี้เหล็ก สันโป่ง โป่งแยง แม่แรม ซึ่งมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 201 คน จากเกษตรกรปลูกผักตามแนวการปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสมทั้งหมด 407 คน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 ความรู้ การปฏิบัติ และปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมจำแนกตามประเภทของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกผักตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมในอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยคั้งนี้คือแบบสอบถาม แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวทางวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือคำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ขั้นตอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive) การวิเคราะห์การถดถอย (Regression) และนำเปรียบเทียบระดับความรู้ และการปฏิบัติด้วยสถิติ (One-way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 48 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาภาคบังคับ มีสถานภาพสมรส มีรายได้จากเกษตรดีที่เหมาะสมเฉลี่ย 37,751 บาท มีรายได้จากภายนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 24,865 บาท มีรายได้รวมเฉลี่ย 62,666 บาท มีพื้นที่ในการปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสมเฉลี่ย 2.45 ไร่ เป็นที่ดินของตนเองเฉลี่ย 1.86 ไร่ เป็นที่ดินเช่า 0.60 ไร่ มีแรงงานรวมเฉลี่ย 4.29 คน เป็นแรงงานในครัวเรือน 1.84 คน แรงงานจ้าง 2.45 คน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสมเฉลี่ย 3.5 ปี ได้รับการฝึกอบรมเฉลี่ย 1.47 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกผักตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม มีการติดต่อเจ้าหน้าที่เฉลี่ย 1.87 ครั้ง เรื่องที่ติดต่อมากที่สุดคือการบันทึกและการตามสอบเฉลี่ย 90.5 มีการรับรู้ข่าวสารผ่านทางวิทยุมากที่สุดเฉลี่ย 67.2 โดยเกษตรกรผู้ปลูกผักตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมมีความรู้รวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ได้คะแนนเฉลี่ย 13.30 แต่มีการปฏิบัติทุกด้านในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.68 จากทั้งหมด 40 ข้อ

ตาราง 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมกับระดับความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูก (n=201)

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ	R2	F	b	t	P-Value
ความรู้	Adjust R ² = 38.2%	.382	8.90			.000
	การศึกษา			2.032	3.673**	.000
	การถือครองที่ดิน			-.398	-2.355*	.020
	ประสบการณ์			.486	2.605*	.010
	การฝึกอบรม			.285	2.760*	.006
	การติดต่อ			.601	2.897*	.004
	การรับข้อมูล			-.771	-3.829**	.000
ปฏิบัติ	Adjust R2= 45.8%	.458	12.17			.000
	การศึกษา			.234	2.449*	.015
	การถือครองที่ดิน			-.109	-3.727*	.00
	ประสบการณ์			.072	2.231*	.027
	การฝึกอบรม			-.035	-1.985*	.049
	การติดต่อเจ้าหน้าที่			.075	2.098*	.037
	การรับข้อมูล			-.144	-4.128**	.000

หมายเหตุ * มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

พบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามความรู้ตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผักโดยรวมมี 6 ตัวแปร ได้แก่ระดับการศึกษา การถือครองที่ดิน ประสบการณ์ในการปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสม การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสม การติดต่อ

เจ้าหน้าที่ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามหรือความรู้ตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผัก ได้ร้อยละ 38.20พบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามความรู้ตามแนวการปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผักโดยรวมมี 6 ตัวแปร ได้แก่ระดับการศึกษา การถือครองที่ดิน ประสบการณ์ในการปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสม การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสม การติดต่อเจ้าหน้าที่ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามหรือความรู้ตามแนวการปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผัก ได้ร้อยละ 45.80 (ตาราง 1)

ตาราง 2 เปรียบเทียบระดับความรู้ และการปฏิบัติตามแนวการปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสม จำแนกตามประเภทของเกษตรกร

ตัวแปร	โครงการหลวง (n=120)		บริษัท (n=41)		ตนเอง (n=40)		F	P-Value
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
ความรู้	10.73a	1.00	16.25b	2.42	16.57b	3.01	208.941**	.000
การปฏิบัติ	2.80a	0.18	3.72bc	0.59	3.83bc	0.40	168.390**	.000

หมายเหตุ 1) อักษรเหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P > .05$)

2) ** มีนัยสำคัญที่ 0.01

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านระดับความรู้ตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม พบว่ามีความแตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ คู่ที่ 1 ได้แก่ กลุ่มโครงการหลวง ($\bar{X} = 10.73$) มีความแตกต่างจากกลุ่มบริษัท ($\bar{X} = 16.25$) คู่ที่ 2 ได้แก่กลุ่มโครงการหลวง ($\bar{X} = 10.73$) มีความแตกต่างจากกลุ่มตนเอง ($\bar{X} = 16.75$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ (Sig = .000) โดยที่กลุ่มบริษัทและกลุ่มตนเองไม่มีความแตกต่างกัน

และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านการปฏิบัติตามแนวการปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสม พบว่า มีความแตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ คู่ที่ 1 ได้แก่ กลุ่มโครงการหลวง ($\bar{X} = 2.80$) มีความแตกต่างจากกลุ่มบริษัท ($\bar{X} = 3.72$) คู่ที่ 2 ได้แก่กลุ่มโครงการหลวง ($\bar{X} = 2.80$) มีความ

แตกต่างจากกลุ่มตนเอง ($\bar{X} = 3.83$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ (Sig = .000) โดยที่กลุ่มบริษัทและกลุ่มตนเองไม่มีความแตกต่างกัน (ตาราง 2)

อภิปรายผล

1. ระดับความรู้ตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีความรู้ตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการเข้าถึงของภาครัฐที่จะให้ความรู้ในการฝึกอบรมยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ทำให้กับเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสม ซึ่งขัดแย้งกับ อัญชลี กุณพงษ์ (2548) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลำไยในจังหวัดลำพูน พบว่าเกษตรกรมีความรู้เรื่องระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลำไยในระดับต่ำ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกผักตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาประสบการณ์ในการปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสม การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสม การติดต่อเจ้าหน้าที่ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับความรู้ตามแนวการปฏิบัติการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผักโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับ สิริรัตน์ พิชิตพร (2546) ได้ทำการศึกษาความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรจังหวัดลำพูน พบว่า ระดับการศึกษา ขนาดพื้นที่ ประสบการณ์การฝึกอบรม และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเกษตรกรได้แก่ ประสบการณ์การฝึกอบรมและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

3. การเปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกผักตามแนวการปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสม ตามประเภทของเกษตรกร แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเกษตรกรประเภทโครงการหลวงมีความรู้และการปฏิบัติแตกต่างจากเกษตรกรประเภทบริษัทและประเภทตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรประเภทโครงการหลวงมีจำนวนมาก การเข้าถึงของเจ้าหน้าที่อาจจะยังไม่ครอบคลุม เพราะขั้นตอนในการปฏิบัติค่อนข้างมากหลายขั้นตอนทำให้เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามมากเท่าที่ควร ซึ่งอาจจะแตกต่างจากประเภทบริษัทและของตนเองเพราะมีมาตรฐานการรับซื้อที่สูงถ้าผลผลิตไม่ตรงตามที่กำหนด อาจไม่มีการรับซื้อผลผลิตเกษตรกรจึงจำเป็นต้องมีการปฏิบัติที่เข้มงวด

4. ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่ปฏิบัติตามแนวการปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสมได้แก่ ปัญหาราคาสผลผลิตที่ไม่แน่นอน เกษตรกรจำหน่ายได้ในราคาต่ำกว่าที่คาดไว้ ผักบางชนิดมีต้นทุนใน

การปลูกและดูแลรักษาค่อนข้างสูง โดนพ่อค้าคนกลางกดราคา ผลผลิตไม่เป็นไปตามมาตรฐานของทางบริษัทราคาก็จะต่ำลงหรือปฏิเสธการรับซื้อ ผลผลิตที่เป็นผักมีอายุสั้นเน่าเสียได้ง่าย เวลาขนส่งลำบากผลผลิตเกิดความเสียหาย ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยะนันท์ สุวรรณปิงคำ (2552) ได้ทำการศึกษาการใช้การเกษตรดีที่เหมาะสมในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ของเกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษตามหลักการเกษตรดีที่เหมาะสม ได้แก่ มีปัญหาการจำหน่ายผลผลิต มีแหล่งจำหน่ายที่ไม่แน่นอน เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตการเกษตรได้ในราคาต่ำกว่าที่คาดหวัง

ข้อเสนอแนะการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ยค่อนข้างมาก และจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาภาคบังคับทำให้ความรู้ของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง อาจทำให้การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้กับเกษตรกรค่อนข้างลำบาก ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของสำนักงานเกษตรอำเภอแมริม ควรมีวิธีการส่งเสริมที่เหมาะสมสำหรับอายุ และการศึกษาของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจที่มากขึ้น

2. จากผลการศึกษาวิจัยควรมีการร่วมกลุ่ม เพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักตามแนวการปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสม เพื่อนำผลผลิตที่ได้มาจำหน่ายในสถานที่หรือตลาดที่การรวมกลุ่มและตั้งราคาที่เป็นกลาง หรือรวมกลุ่มเพื่อแปรรูปผลผลิตเพื่อยืดอายุ เพิ่มมูลค่า และได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เป็นทางเลือกให้ผู้บริโภค มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาควบคุมด้านคุณภาพและราคาของเมล็ด เมื่อเกษตรกรนำไปปลูกสามารถทราบถึงแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ได้

3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ควรเข้าไปให้ความรู้ แนะนำเทคนิคและวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องสำหรับเกษตรดีที่เหมาะสม ให้กับเกษตรกรมีการจัดทำสื่อในรูปแบบที่น่าสนใจแปลกใหม่ เพื่อดึงดูดความสนใจของเกษตรกร หรือทำการจัดฝึกอบรมเรื่องเกษตรดีที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติตามแนวการปฏิบัติเกษตรดีดีของเกษตรกรผู้ปลูกผัก เท่านั้น ซึ่งยังคงเหลืออีกหลายปัจจัยที่ยังไม่ได้ทำการศึกษา ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกผักตามแนวการปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสม เช่น แหล่งเงินทุน ภาวะหนี้สิน ทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่

2. ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติตามแนวการปฏิบัติเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผัก ในภาคหรือจังหวัดอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบว่าเกษตรกรมีระดับความรู้และการปฏิบัติตามแนวการปฏิบัติเกษตรที่ดีที่เหมาะสม มีความแตกต่างกันหรือไม่ แตกต่างกันในปัจจัยใด เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปอ้างอิงหรืออธิบายสรุปผลการวิจัยได้กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. (2545). **เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับพืชต่างๆ**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กรุงเทพฯ.
- กรมวิชาการเกษตร. (2556). **GAP พืชอาหาร มกษ.9001-2556**. สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1.
- กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ. (2554). เพ็ญแข อินทสุววรรณ. “เส้นทางผักผลไม้ไทยไปสหภาพยุโรป”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.mfa.go.th/business/th/articles> (7 กันยายน 2557).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). **รายงานผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่ที่ปรึกษาเกษตรกร เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP**. สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้า. เกษตรกรุงเทพฯ.
- ปิยะนันท์ สุวรรณปิงคำ (2552) “การใช้การเกษตรดีที่เหมาะสมในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่”. เชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สหกรณ์กรีนเนท จำกัด. (2555). “มาตรฐานQ-GAP ไม่แน่ว่าจะปลอดภัยกว่า”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.greenet.or.th/news/1284>. (14 พฤศจิกายน 2557).
- สิริรัตน์ พิชิตพร. 2546. “ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่”. เชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัญชลี กุณฺพงศ. (2548). “ปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรกรผู้ปลูกลำไยตามระบบจัดการตามคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลำไยในจังหวัดลำพูน”. เชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.